

nenses monachos. Integrum opus percurramus, nullibique se auctor prodit aliquo iudicio, nisi capite 14, ubi inquirens quomodo peragenda sint vigiliae in natalitiis sanctorum, exemplum offert Ecclesiae Mediolanensis, ubi corpora servantur et coluntur sancti Ambrosii et sanctorum Gervasii et Protasii. Et capite 61 loquens de monachis peregrinis, ac exemplum adducens formatarum epistolarum, quas scribere debent abbates episcopis, haec verba habet: *Venerabili Christicolarum vita decorato, plus celo quam terrae vicino, domno ill. praesuli venerando ill.*

A Mediolanensis monasterii abbas perpetuae felicitatis obpudia atque angelicorum synaxis consortia. Praeter exemplar chartarum huius Commentarii Theuzonis, quod asservari in abbacia Florentina sub num. 58 asserit Mabillonius, quodque saeculo XVI fuit conscriptum, nitidissimum alterum exemplar membraceum, saeculo XIV vel XV exaratum, servant monachi nostri Sancti Mathiae de Muriano, ex quo etiam epistolam ipsius nuncupatoriam ad Odelricum, quae praefixa est Commentario seu potius collectioni ex dictis praecedentium Patrum, damus.

PROLOGUS

EXPOSITIONIS REGULAE S. P. N. BENEDICTI ABBATIS

Scriptus a THEUZONE monacho.

(*Annal. Camald.*, tom. II, Append. p. 156, ex codice saeculi XIII monasterii S. Mathiae de Muriano Venetiarum.)

INCIPIT EXPOSITIO REGULAE BEATI BENEDICTI ABBATIS.

Veræ dilectionis prerogativa circumfluo domno **O**DELRICO venerabili episcopo, Theuzo peccator perpetuae felicitatis obsonia, ac perpetuae indeficientia fidelitatis emolumenta.

Quaquam, mi venerande Pater, beati Patris Benedicti Regulæ dicta in plerisque videantur aperta esse et dilucida, tamen in quibusdam minus studiosis, et, ut ita dicam, imitari et scire nolentibus, non facile sunt patentia, secundum quod illorum demonstrant opera. Qui si vel leviter accedendi postularent introitum, confestim sibi quoad interiora penetrare possent, ostium invenirent apertum. Clavis enim ejusdem ostii continue ibidem dependens, non se abduceret a manu libenter operire volentis. Quo si quis semel intrasse fuerit dignus, ulterius de caducis atque terrenis incommodis non existeret **C**

Ingratus; sed quia, ut ait beatus Gregorius, degustare nolumus dulcedinem intus nobis paratam, amamus foris iniseri famem nostram: propterea ego ex dictis praecedentium Patrum hoc strictum breviterque perstrinxî opusculum, non penitus a me editum, sed ex alienis laboribus carptum, ne forte sibi quis velit excusationis asciscere malum, nudum Regulæ non posset carpere textum. Denique eundem textum, particulatim per congrua loca divisum, ordinans, virgulas, quo facilius quidquid ex eo quaeritur inveniri possit, praenotavi. Hanc igitur collectionem vestrae paternitati examinandam offerre curavi, ut, si forte ad æmulum manus delata fuerit, non ibi quidquam quod canis dente corrodant, sed potius ad eos ab infelice peritua removeat, reperire queant. Valete.

ANNO DOMINI MLVIII.

ODO MONACHUS FOSSATENSIS

NOTITIA HISTORICA.

(*FABRIC. Bibliotheca mediæ et infimæ Latinitatis*, tom. IV, pag. 158.)

Odo, monachus *Fossatensis*, scripsit anno 1058 **V**itam domni Burchardi comitis Melodunensis, qui apud Hugonem Capetum et Robertum ejus filium gratiosus, diem obiit A. 1012. Exstat in Brolii vive

D Jacobi du Breul, Benedictini supplemento Antiquitatum Parisiensium, Paris. 1614, 4, et in Andreæ du Chesne, t. IV Scriptorum de rebus Francorum, p. 115, et Gallice, Sebastiano Roulliardo interprete

in ejus Historia Civitatis Melodunensis. Paris. 1628. 4. * Sub hujus scriptoris nomine legimus indicata apud Montfaucon Bibliothecarum pag. 1278, *Vitam S. Mauri* metro et prosa scriptam, quam in nescio qua (neque enim indicat) Gallica Bibliotheca exstare dicit. Scriptores Historiæ literariæ Gall. tom. VII, pag. 494, censent *Vitam* illam S. Mauri prosa scriptam aliam non esse ab ea quæ jam olim ante

A Odonem prodierat, forte tamen ab hoc ipso Odone recensitam. Alteram vero metro scriptam facile huic ipsi Odoni tribui posse censent. Monent insuper ex Mabillonio in Actis SS. Benedictinorum tom. II, pag. 596, calamo ejusdem Odonis deberi Responsoria in honorem S. Barolini, primi abbatis Fossatensis, quæ olim in officio festi ejusdem sancti apud cœnobitas illos canebantur.

VITA DOMINI BURCHARDI

VENERABILIS COMITIS,

Qui sub regibus Hugone Capeto et ejus filio Roberto floruit,

AUCTORE ODONE MONACHO FOSSATENSI.

(Apud Duchesn., *Script. Rer. Franc.*, tom. IV, pag. 115, ex editione Jacobi Brolii, monachi S. Gerardi de Pratis, in Supplem. Antiq. Paris.)

INCIPIIT PROLOGUS.

Religiosorum gesta virorum, vita Deo fideliter placentium, memoriæ tradere posterorum dignum fore autumamus atque justissimum. Pertranseuntibus enim generis humani atatibus, oblivioni traduntur quæ geruntur a fidelibus, nisi forte contigerit aliquibus membranarum inserere quæ ab ipsis, dum vivunt, perguntur honestissime. Commonitus itaque Patrum priorum exemplis, qui de multis sui temporis gestis plurima nobis reliquere, maxime beati Gregorii Romanæ urbis apostolici, qui de plurimis sanctorum gestis tam in Dialogo suo quam in Homeliis disserit, studui aliqua fratribus Fossatensis Ecclesiæ perscribere, qualiter venerabilis comes Burchardus, ejusque filius, præsul scilicet Ragenaldus, sancto Spiritu commovente, eundem locum honoribus ac possessionibus sublimaverunt, atque postmodum, appropinquante fine, religionis habitu. Nam, licet multa eorum bene gesta hac nostra ætate oblivione sint deleta, pauca tamen, quæ adhuc perspicere possunt et quæ ab antiquis comperi, ob eorum perpetuum memoriale rememorandum, stylo percurrere aggressus sum. At quoniam, secundum Domini dictum, abundante iniquitate et refrirescente charitate, omnes qui pie volunt viver

B persecutionem patiuntur, jam dicto loco ad summam miseriæ calamitatem decedente, antequam penitus ad ima corruat, cogor nativum relinquere solum, quo pueriliter, ut Christo placitum fuit, educatus sum. Pressuris siquidem plurimis stimulatus, infestationum jaculis colaphizatus atque fugatus, exteris cupio adire nationes, ignorans, sicut dicit Apostolus de se, quid mihi futurum sit. Nec, hoc agendo, extra Domini præceptum facere pertimesco, qui suos fideles, ut vitare valerent rabiem persequentium, de civitate in civitatem fugere jubet. Ipsius tamen posco sanctæ misericordiæ largitatem, ut ab hostium tam visibilibus quam invisibilibus incursum ereptum jugiter dignetur protegere, quem pretioso sui sancti sanguinis redemit cruore. Antequam ergo itineris seu mutationis assumam laborem, hoc scriptum jam dictæ Fossatensis Ecclesiæ studui relinquere, ut fratres, devotionis atque sanctæ dilectionis amorem circa me exhibentes, dum docti ab indocto perceperint verba hujus lectionis, sint memores Odonis peccatoris, quatenus eorum sanctis precibus merear post mortem carnis consequi bravium æternæ felicitatis. Amen.

EXPLICIT PROLOGUS.

INCIPIIT VITA.

Inclytus Burchardus, nobili stirpe progenitus, sacro baptismate est ingeneratus, atque nobiliter in religione catholica militari tirocinio edoctus. Nam pueritiæ tempora dum transigeret, curiæ regali, more Francorum procerum, a parentibus traditus est. Qui, Christianitatis operibus pollens, totius prudentiæ atque honestatis assumpsit commoda. In

D aula enim gloriosi Hugonis Francorum regis cunctis tam cœlestibus quam militaribus imovebatur institutis. Dum vero adolescentiæ atque juventutis appulit ad nos, Domini providente gratia, qui fidelem militem sibi eum providebat futurum, magno dilectionis amore a rege amplectitur, in tantum ut cunctos cœtaneos transcendere videretur. Amabatur enim

a cunctis, honorque maximus ei ab omnibus Francorum proceribus impendebatur. Honoratur quoque ab inelyto rege, auroque et argento, castris quoque ac possessionibus multis ditatur, ipsiusque consiliarius fidelissimus efficitur. Contigit itaque iisdem temporibus, Dei disponente iudicio, ut comes Corboili castri, nomine Haymo, ad limina sanctorum apostolorum Petri et Pauli orationis gratia Romam pergeret, ibidemque in eodem itinere finem huius vitæ acciperet. Quo defuncto, admonetur strenuæ iuventutis tiro Burchardus tam a rege quam cæteris Francorum primoribus, ut prædicti comitis uxorem sibi conjugio copularet. Ille vero, quem jam iuventutis seu naturæ humanæ necessitas talia facere cogebat, præceptis regalibus libenter paruit. Datur ergo dono regali ei uxor jam dicti comitis Haimonis, Elisabeth vocitata, nobili progenie et ipsa exorta; coniungunturque toto nuptiali, ut, secundum Domini imperium, prole dulcissima postmodum lætarentur. In quo copulæ thalamo dedit Hugo rex sibi fideli militi Castrum Milidunum, atque jam dictum Corboilum, comitatumque Parisiæ urbis; taliterque comes regalis efficitur. Susceptoque honore temporali, gubernabat sibi commissam familiam secundum Domini voluntatem. Erat enim fidelis defensor ecclesiarum quæ sub imperio regni Francorum habebantur, largitor eleemosynarum, consolator miserorum, sublevator piissimus monachorum, clericorum, viduarum, atque virginum in cœnobiis Deo militantium.

Cum igitur his et aliis multis Domino placere studeret virtutibus, utpote vir sæculari militiæ deditus, atque in cunctis mundi negotiis implicitus, ejus mens Regi regum fideliter devota mundo minime celari potuit. Non enim dignum erat ut lucerna sub modio posita diutius lateret in tenebris, sed super candelabrum poneretur, ut lumen lucernæ clare ardentis omnibus in limine sanctæ Ecclesiæ introeuntibus patesceret. Tempore ergo jam dicti Francorum regis Hugonis, ecclesia Fossatensis cœnobii, quæ olim ab antiquis regibus nobiliter fuerat sublimata, præ cæteris erat confusa, atque omni humanæ necessitudinis auxilio destituta. Hoc autem acciderat partim justitiæ penuria, partim quoque rectorum negligentia. Iisdem namque diebus Magenardus vir nobilis, secundum hujus caduci sæculi honorem nobiliter natus, eandem gubernabat ecclesiam. Qui non juxta patris Benedicti imperium agens, sæculo valde deditus, animarum ac corporum commoda postponebat. Delectabatur enim canum atque bestiarum venationibus aviumque volatibus. Dumque alicubi voluntas pergendi adisset, depositis monachalibus indumentis, pretiosum pellium tegimentis exornabatur, calamaneumque [*al.*, calamantum] optimum pro capitis humili capiti imponebatur. Subjecti etiam quique pro posse et ipsi eadem sectantur. Ne ergo cuiquam erga habitatores ipsius loci molestum videatur, hic mos a cunctis monachis istius regni agebatur. Dum itaque hæc et multa alia agebatur, quidam cœnobita, Adicus nomine, grave

tulit, et secum cogitatione tacita, quomodo hoc a sanctuario Dei prohiberi posset, sedule meditabatur. Omnibus ergo inscientibus, abbate quoque ignorante, religiosum adiit comitem, cunctam sui cordis ei pandens voluntatem, ac omnibus eum exorans precibus, ut locum ipsum memor suæ animæ in pristinum statum restituere dignaretur. At memoratus comes, talia mente pertractans, promittit se ejus precibus assensum præbiturum. Accedens itaque ad regis præsentiam, humili mente ac voce cœpit dicere: « Licet, rex Francorum gloriose, tua regalis Majestas præ cæteris aulæ tuæ effecerit me castris ac multis honoribus terrenis ditiozem, unum tamen adhuc requiro tuæ benignitati, quod ne prohibeas, super cunctis precatibus me deposcere agnoscas. » Ad quem rex: « Quid, inquit, illud est, charissime, quod tibi in regno nostro possit negari? » Cui venerandus comes: « Non valde multumque larga, sed parva videtur res esse quam requiro. Oro namque ut ecclesiam Fossatensis cœnobii, quæ regali subdita est dominio, vesterque fiscus fore videtur, mihi servitutis vestræ obsequiis parenti tua præcelsa majestas concedere dignetur. » Cui rex ait: « Cum omnibus constet prædecessorum nostrorum temporibus regalem semper fuisse abbatiam, quomodo valet fieri ut a nostra regali potestate separaretur? Si enim hoc a nobis factum fuerit, forte post tui corporis obitum, hæredum sive successorum tuorum nequitiis subvertetur, atque tunc culpabimur, detrimentumque animæ patiemur, cum nullus justitiæ fuerit locus, fratribusque in eo degentibus infinitum acciderit detrimentum. » Ad hæc comes responsum reddidit: « Dum minime nunc impetrare valeo ut mihi perpetuali concedatur dono, saltem hoc tribuatur ut, emendationis ac restorationis gratia, causa quoque salutis nostrarum animarum, hoc petitionis donum suscipere merear. Valde quippe delector tam pretiosum locum ad emendandum suscipere, vestroque suffultus auxilio, honoribus ac possessionibus plurimis, si vita Deo propitio comes fuerit, sublimare atque in pristinum statum erigere. Salutem quoque meæ animæ, atque scelerum et peccatorum meorum diminutionem eleemosynarum largitione per ipsum locum, Deo annuente, spero consequi. Et post hujus caduci sæculi decursum, fragilia mei corporis membra volo ibidem tumulari. » Cernens itaque rex ex Dei voluntate esse quod a tanto posebatur viro, causa emendationis ac benefaciendi, sicut pollicebatur, ejus providentiæ commisit ut sublevator fidelis atque defensor ipsius ecclesiæ adversus hostes malignos terrarumque invasores existeret. Quod alacri cordis gaudio suscipiens, gratiarum Deo laudes regique mortali reddidit.

Illis igitur diebus fama venerabilis Maioli abbatis Cluniacensis laudabilis per omnem Galliam habebatur. Accepta itaque comes regis licentia, ad eundem sanctum virum perrexit. Cumque ab eo reverenter, ut dignum erat, susceptus fuisset humo prostratus, tam admirabilem humilitatis exhibitio-

nam adventusque ejus ad eum causam a tam longinqua patria inquirere studuit. Cui comes : « Laborem tanti itineris assumens, non causa levitatis ad te venisse credendum est. Supplex namque requiro ut petitionis meae verba suscipias, ne poenitens inveniar, tam longo itinere fatigatus, tam longinquam adisse patriam. Locum siquidem Fossatensis ecclesiae nuper a domino Hugone Francorum rege emendationis gratia suscepi, quem depono vestro emendari ac sublimari praesidio, quatenus S. Benedicti institutio ibidem religiose servetur. Non enim alienius auxilium requirere studui, nisi tuum, quem Deo placere comperi. » Cui pater Maiolus admirans, respondit : « Cum multa monasteria in vestro habeantur regno, cur ab illis non accipitis quod a nobis requiritis ? Valde enim laboriosum nobis est exteris atque incognitas adire regiones, nostraque relinquere, et vestra appetere. A vestris ergo hoc potius vicinis expetendum est quam a nobis longinquis et ignotis. » Hoc comes audiens, valde tristis atque moestus redditur, timens tantum iter in vanum assumpsisse. Iterum ergo atque iterum ad pedes sancti viri prosternitur, poscens ut affectus desiderii ejus susciperetur. Sanctus itaque Maiolus multis venerandi comitis devictus precibus, acceptisque perfectioribus sui coenobii fratribus, cum eodem comite ad Parisiacum usque pervenit, cumque ad portum villulae super fluvium Matronae monasterio Fossatensi proximae pervenissent, jubet comes abbatem cunctamque congregationem sibi ultra flumen occurrere. Illi autem, ignari futurorum, alacriter jussus comitis obediunt. Cumque cuncti adunati fuissent, praecipit ut qui cum abbate Maiolo manere in coenobio voluissent, ejusque jussis in omnibus obedire, liberam haberent licentiam revertendi. Qui vero nolent, abirent quo vellent. Illi autem tristes admodum effecti, utpote omni humano destituti auxilio, magis elegerunt vias cordis proprii appetere quam cum abbate vel monachis sibi ignotis ad ecclesiam redire. Nemini enim licuit ex his quae habebant secum quidquam deferre, exceptis indumentis quibus induti erant. Abbas autem Maguardus, qui, ut diximus, nobilis progenie erat, ex sanguinitate enim Ansoaldi divitis Parisiacae civitatis existerat, in coenobio sancti Mauri, quod Glannafolium dicebatur, transmissus est, ut ibidem pastor fratrum illic degentium existeret. Qui quandiu vixit, in eodem loco conversatus est. Quo defuncto, ante vultum crucifixi Domini in ecclesia corpus ejus sepultum est.

Sanctus igitur Maiolus, sceleratum locum cum suis suscipiens monachis, distractionem regularis ordinis districte observare cepit, ut omnino nihil praemitteretur ex his quae sancti Benedicti praecipit regula. Cumque regulariter intus et exterius cuncta ibidem agerentur ac sollicitè omnia, ut possibile erat, emendata fuissent, accedens ad Hugonem Francorum regem, exoratus est ut victus alimoniam servorum Dei sub eo conversantium multiplicando a Jaugere dignaretur. Cujus preces rex benigne sus-

cipiens, adhortante eum comite Burchardo, contulit ecclesiae Fossatensi villam quae dicitur Maisons, cum ecclesiis, et cum cunctis sibi adjacentiis, sitam in Parisiaco inter Sequanam et Matronam, sicut ipse eam regali jure habere videbatur. Facto itaque testamento monogrammate firmatur, et in eo sigillum regalis majestatis a Ragenaldo cancellario filio comitis, postea Parisiorum praesule, imponitur anno incarnati Verbi 988, sub die XI Kalend. Juliarum, perpetuoque in eodem monasterio conservatur. Hoc etiam dies obitus ipsius regis IX Kal. Novembris usque hodie in ipso monasterio solemniter celebratur. His igitur ita peractis, sanctus Pater Maiolus ad propria regredi accelerabat. Committens ergo locum cuidam religioso viro, nomine Teutoni, quem de Cluniaco secum cum caeteris adduxerat, ipse unde venerat reversus est.

Post multum vero temporis, dum sanctus vir Maiolus in Galliam reverti differret, defuncto jam inclyto rege Hugone, cum pie memoriae Robertus rex filius ejus regnum suscepisset, consilio et hortatu comitis eidem Teutoni donum abbatiae isdem rex dedit, eumque abbatem ordinare praecipit. Quod cum ad aures Cluniacensium pervenisset, valde tristes effecti sunt, quia cupiebant sibi ipsum locum ad cellam redigere. Ordinatus autem praedictus vir ad honorem regiminis, magno studio conabatur onus susceptum aequo disponere moderamine, ac ecclesiam sibi commissam summo sublimare honore. Parietes enim ipsius aulae, qui ab antiquis fuerant constructi, nimia vetustate erant consumpti. Quod idem Pater cernens, eamque meliorando restaurare cupiens, omne aedificium illius solotenus evertit, atque aliam majoris amplitudinis et excellentiori dignitate conspicuam, Deo sibi auxiliante, construxit. Deinde duo signa pretiosa, nomen suum uni imponens, ad honorem Domini facere praecipit. Haec itaque et multa alia ipse Deo dignus abbas bona in eodem loco operatus est opera. Venerabilis autem comes de salute suae animae valde sollicitus, sancto eum Spiritu adhortante, contulit dilectae sibi ecclesiae, sanctaeque matri Domini Mariae, et apostolis ejus Petro et Paulo, necnon venerabili Mauro confessori res possessionis suae, quae pretiosae sibi esse videbantur. Helizabet quoque comitissa sociali conjugio illi juncta, cum Ragenaldo suo filio jam praesule urbis Parisii effecto, talis facti assensores, et desiderii sui participes exstiterunt. Accedens ergo ad regis praesentiam, exoratus est ut regali more hoc et ipse anqueret, testamentumque suae auctoritatis juberet fieri ac suo signo muniri, quatenus per futura tempora eisdem rebus praedictum frueretur monasterium, et ejus memoriale in orationum precibus semper haberetur. Hortante itaque regis clementiam ejus genitricis Adelaide, et ejus conjugis regina Bertha, quae a tanto posebantur viro libentissime annuit. Dedit itaque praedictus comes Burchardus ecclesiae Fossatensi has possessiones de rebus suae proprietatis, villam videlicet, quae Nobi-

liacus dicitur, in episcopatu Parisiacensi super A
flumen Matronæ sitam, cum advocacione et vicaria,
cum ecclesia et altari, et cum omnibus quæ ad ipsam
aspiciunt. Item in eodem pago, in comitatu Corbo-
liensis castri, in villa quæ vocatur Licias, mansum
Algardis cum omnibus ad illum pertinentibus. In
Vastionensi quoque pago, in comitatu Nantonensi,
atque in episcopatu Senonensis urbis, prædium juris
sui, quod nuncupatur Seia, cum advocacione et
vicaria, atque ecclesia, et cum cunctis quæ ad ipsum
aspiciunt. In comitatu etiam Milidunensi alodum,
qui vocatur Curciacus, cum advocacione et vicaria,
et cum omnibus ad eum pertinentibus. Hanc ergo
suz sanctæ devotionis voluntatem plurimi Francorum
videntes et audientes, erga eundem locum et ipsi ex
propriis rebus multa conferebant. Inter quos vicecomes
Milidunensis Castri, nomine Joscelinus, exoratus
est Deo devotum comitem, ut ei ecclesiam, quæ sita
est in vico qui Nosiacus siccus dicitur, quam de
ejus beneficio possidebat, Deo et sanctis ejus concede-
re dignaretur. Comes vero, gaudio repletus, et hoc
ipsum libenti animo concessit. Ipse quoque vicecomes,
cingulum militiæ pro Christo deponens, in
eodem cœnobio monachus postmodum est effectus,
atque digne finem suæ complens vitæ, ibidem obiit
sub die xiv Kalend. Aprilium. Super his ergo om-
nibus inclytus rex Robertus auctoritatis suæ testa-
mentum fieri jussit, traditionemque abbati Teutoni,
sæu reliquis monachis, fecit, et præfatæ ecclesiæ
munificentiæ suæ præcepto confirmavit; per quod
præcepit jubens ut, usque in finem sæculi, cœnobitiæ
illius loci hæc omnia tenerent atque pleniter possi-
derent, nullusque rex, nullus episcopus, nullus
comes, aut ulla mortalis potestas illas res disponere
aut in sua potestate quidquam horum decernere aut
delegare præsumeret; sed perpetua soliditate in
ipsorum jure consisterent, disponendi atque faciendi
ad utilitatem loci quidquid elegissent. Ut vero ipsius
præceptionis atque roborationis edictum per cuncta
ævi tempora inviolabilem obtineret firmitatis vigo-
rem, more regali man. propria confirmavit, et annuli
sui impressione insigniri jussit. Quod Rogerius can-
cellarius devote peregit, qui postea, Deo concedente,
ad honorem pontificatus in urbe Belvacensi subli-
matus est. Acta sunt autem hæc in civitate Parisius,
anno incarnati Verbi 998, anno vero Roberti regis X,
sub die xiii Kal. Maiarum.

Fuit etiam ipsis diebus miles quidam egregius,
potentis et divitiis sæculi valde sublimis, veneran-
doque comiti fidelis, nomine Ermenfredus, fideliter
Deo complacere desiderans. Hic itaque, pavore
æterni supplicii perterritus et exemplis jam dicti viri
religiose animatus, retulit ei multum locum sibi
commissum diligere, ac de propriis possessionibus
se velle in eo largiri. Deprecatus est itaque eum,
quatenus villam, quam de ejus beneficio tenebat,
quæ Licias (*Lices*) appellatur, ecclesiæ Fossatensi
daret, ita ut etiam prædium suæ possessionis, quod
Jureum (*Jury*) dicitur, spontanea voluntate simul

tribueret. Ille vero, qui optabat ut cuncti milites
Francorum similia peragerent, liberam dedit illi fa-
cultatem dandi quidquid ejus animo placitum fuis-
set. Veniens itaque ad sibi dilectum præ cæteris
locum, cum sua conjuge, quæ Ermensendis diceba-
tur, innotuit religioso abbati Teutoni ac cæteris fra-
tribus sui cordis secretum. Qui, gratias Deo agentes,
in suis orationibus prædictos conjuges suscipiunt,
sicque familiares Dei servorum effecti sunt, atque
locum suæ tumulationis post resolutionem corporum
acceperunt. Dederunt ergo ibidem prædium, supe-
rius nominatum Jureum, super flumen Sequanæ
situm, distantem a castro Corboilo milliario et di-
midio, ecclesiam quoque et vicariam, et advocatio-
nem, cum omnibus ad eum pertinentibus. Simili
etiam modo donationem fecerunt de villa jam dicta,
quæ vocatur Licias, in prædicto pago sita, distante
a castro milliario et dimidio; quam de beneficio
Burchardi comitis et filii ejus honore pontificali præ-
cluentis Rainaldi tenebant. Quorum consensu et
voluntate hoc donum fecerunt pro æternæ vitæ
remuneratione, et pro animarum suarum, sive Ge-
lonis, cui successores existebant, atque parentum
eorum, absolutione, cum advocacione et vicariorum
potestate, et cum cunctis quæ ad ipsam aspiciunt.
Donum ergo harum rerum super altare Sanctæ Ma-
riæ Sanctique Petri apostoli posuerunt tenore tali
ut annualim recognitionem ex ipsis haberent denomi-
natam, ambobus vero ab hac luce migrantibus, per-
petuo habendas possiderent. Post hæc etiam regis
adcentes præsentiam, deprecati sunt ut hæc dona
præcepti sui auctoritate roboraret et annuli sui im-
pressionem munire dignaretur. Ipse quoque suæ ma-
tris Adelaidis, uxorisque Berthæ suggestionibus, uti
precatu fuerat, peregit. Conscripito itaque testa-
mento, ac monogrammate regis manu facto, Franco
tunc cancellarius, postea vero episcopus Parisii
factus, imaginem regis imposuit. Factum est autem
hoc in prædicta urbe anno incarnationis Christi 1000,
indictione xii, anno vero regni inclyti regis Roberti
xii feliciter.

His ita narratis, ad nostrum Burchardum reflecta-
tur stylus. Huic ergo venerando comiti, instigante
humani generis inimico, infestus atque inimicus
existebat valde Odo comes, ejusque bonis invidel-
at actibus, quia illum in aula regis sibi præponi, atque
honorari, et diligi a cunctis conspiciebat. Qua de re
seductione quadam atque traditione Castrum Milidu-
num ei furatus est. Quod cum didicisset, auxiliante
sibi rege, coadunato Francorum exercitu, multis
millibus militum circumvallavit. Cernens itaque Odo
non se posse ibidem quietum manere, nec idem
castrum proprio retinere domino, clam cum suis
abiens fugit. Burchardus vero introgressus pro-
prium recepit castrum. Galterius vero, cujus tradi-
tione hoc tantum nefas perpetratum est, in monte,
qui eidem præeminet, cum sua conjuge laqueo suspen-
sus est. Alio quoque tempore, inimico pacis lucisque
adversario adhortante, hi duo comites in eodem

pago Milidunensi denominato sibi loco bellum inter se condixerunt. Cumque ibidem advenissent, pugnaque ab utrisque partibus acerrime prepararetur, praedictus miles Ermenfredus, solius tunc regis domino subditus, suis manibus ac ejus potestati humiliter se submit. Non enim mos erat, nec est Francis, in bello aliquo modo introire absque praesentia aut jussu proprii senioris. Humiliato ergo Burchardo valde in conspectu Dei, quatenus contra hostem superbum, cervicem corporis et cordis rigide erigentem, victoria sibi daretur, in campum villolae, cui nomen Orceiacus (*Orsay*) est, simul pugnaturi conveniunt. Illis itaque in acie decertantibus, Dei judicio exercitus Odonis intra semetipsum dimicans, magna caede prosternitur. Burchardus vero, in Domino fiducialiter confidens, super hostes irruit, multisque millibus interfectis, victoria illi de caelo tribuitur. Videns quoque Odo multum suum exercitum minui, valdeque occisum per campi planitiem jacere, nec illa die penitus posse victorem existere, pavore valido tremefactus valdeque effectus confusus, timebat minime inde evadere, sed latenter auxilium fugae citissime petiit. Sic itaque Deo fidelis comes, victor existens, laudans cum suis Dominum, ad propria cum gaudio revertitur.

Religiosus denique abbas Tento, jejuniis, et orationibus, vigiliarumque pernoctationibus assidue intentus, Deo semper placere fideliter desiderabat. cum ergo in loco sibi commisso arduam, ut cupiebat, vitam, ob pastoralis custodiae curam, minime servare posset, Remensis urbis pagum ad habitandum sibi elegit. Habetur siquidem illuc quaedam possessiuncula, quam gloriosus rex Carolus Calvus ecclesiae Fossatensi, abbatique Godofredo, refugii causa propter Normannorum persecutionem, dedit, in qua etiam corpus sancti Mauri multis annis reverenter traditur conservatum. Illuc ergo jam dictus abbas, arduam pro Christo peragens vitam, multo tempore conversatus est. Quo pergens, ibidemque permanere desiderans, baculum curae pastoralis per sui servitii ministrum, nomine Valerum, quem ipse in Domini timore nutriverat, fratribus transmisit, m'nans ut sibi secundum Christi voluntatem dignum pastorem eligerent. Hoc ergo caenolite audientes, valde mirati atque tristes effecti, comiti praecipuo ac ejus filio Parisiorum praesuli Rainaldo protinus studuerunt innotescere. Illi autem haec omnia regis auribus innotuerunt. Venerabilis autem pater Tento, in jam dicta villa multis diebus comoratus, in jejuniis et orationibus, atque in cunctis bonorum operum exhibitionibus, inquantum homini mortali possibile fuit, Deo sibi opem ferente, solitariam peregit vitam. Postmodum vero cupiens locum sibi commissum, fratresque quos reliquerat revisere, usque ad Novigentum (*Nogent-sur-Marne*) prope monasterium pervenit. Ibidem ergo figens gressum, mandat fratribus se adesse, atque ad eos se velle venire. Quod multi audientes, hanc ejus desiderii devotionem prohibuerunt, dicentes suo loco jam

abbatem suscepisse, nec debere eum recipi, quia animarum curam penitus reliquerat. Cum autem ipsi Dei servo hoc nuntiatum fuisset, valde moestus efficitur, ignorans quid agere aut quo se vertere deberet. Tandem meditatus in corde suo, confortante illum Domino, qui sperantes in se non deserit, salubre consilium reperit. Nam repente ad Cluniacum sui caenobii locum rediit. Ibi duo abbatibus, qui post ipsum in sibi commisso loco ordinati sunt, supervixit, atque in sancta conversatione, ut ceperat, permansit. Nemo enim illorum diu vivere potuit, quia, Domini disponente judicio, potestatem regiminis non nisi quinque annis tenuerunt. Completo igitur termino, qui praeteriri non potest, ibidem feliciter obiit sub die Iduum Septembrium. Ad cuius sepulcrum, ut referre audivimus, multi infirmi postea sanitatem receperunt.

His ergo ita narratis, ad ea quae omissa sunt reflectatur stylus. Audito itaque rex quod taliter pater Tento locum fratresque reliquisset, tractare soll cite cum venerabilibus viris, Burchardo scilicet atque Rainaldo praesule, coepit, quomodo ex Domini voluntate ipsum locum ordinare possent. Qui solerti industria communiti, filium Haimonis comitis, fratrem ipsius episcopi, nomine Theobaldum, qui jam caenobio Cormaricensi praerat, ad se venire praecipunt. Cui rex donum abbatiae dedit, eumque patrem monachorum fore constituit, quia et ipse ex Cluniacensibus erat, atque sancti patris Maioli institutione edoctus fuerat. Nobilitate autem hujus mundi sublimis comes non solum in loco de quo sermo agitur, verum etiam per multa monasteria regni Francorum multa bona contulit, inter quae caenobium Sancti Petri Milidunensis, quod Signinus archiepiscopus Senonensis edificare coeperat, propriis muneribus ditare studuit. Erant autem et in aliis pagis plurima ei castra, ex quibus Vendocinum (*Vendôme*), Lavarzinum (*Lavardin*), et Montem aureum (*Montoir*) proprio retinebat dominio, exceptis aliis, quorum nomina mihi ignota existunt, et quae multi milites beneficii et fidelitatis gratia ab ipso possidebant. Statuit denique decretum ut quicumque fidelium suorum ex suis castris vellet aliquam partem terrarum ecclesiae Fossatensi tribuere, liberam haberet licentiam dandi, absque jussione suorum successorum, quidquid animo libuisset. Quod a quibusdam servatum, postea multa nobis largiti sunt. Dederat autem cuidam suo praeposito, nomine Badoni, ac duobus ipsius haeredibus, quoddam beneficium taliter ut, diebus suae vitae, census ipsius monasterio persolverent, id est LXXII nummos; illis vero ab hac luce subtractis, ipsam terram perpetuo caenobitae possiderent. Sed, jam dicto viro obeunte, filius ipsius, Alramnus nomine, qui primus haeres exstiterat, cujusque nomen in charta continebatur, accedens ad Odonem, qui postmodum loco praefuit, accepto pretio, super altare sanctae Mariae eandem posuit chartulam, atque cuncta quae in ea descripta erant abbati ac monachis tradidit.

Sunt autem ipsæ res non magnæ, sed admodum A parvæ, sitæ in Parisiacensi pago non longe a castello Corboilo, sed in circuitu ejusdem castri. Hoc est in villa quæ vocatur Licias, villam quæ dicitur Burgunnaria, eo quod ibi Burgundiones habitaverunt, ubi habetur silva cum terra arabili. Item prope castrum farinarium, quod vocatur Tolvia, cum dimidio arpenno terræ, ad ædificandum, si fuerit opus. In ipso quoque loco aliquantum de terra Sancti Steplani. Cætera vero sunt, id est contra castellum sancti Exuperii, et in juniore et in veteri Corboilo, et in Ateias, et in Sosiaco, et in chartula. Quæ qui cuncta noscere cupit, in clartula, sive in testamento Roberti regis, quod anno incarnationi Verbi 1028, anno vero regni sui XII, factum est, aperte reperire valebit.

Et igitur tempore, dum Francorum regnum optima pace a Roberto glorioso rege gubernaretur et Ecclesia Dei pacis concordia repletur, subito idem regnum maligna conturbatur adversitate. Unde accidit ut quidam hujus sæculi, ventosa nobilitate prædives, Arnulfus vocitatus, comitatus officio insignitus, contra dominum Robertum insurgeret, cuncta quæ ejus ditioni subjecta fore videbantur incendio concremaret, et ea mala quæ inferre poterat in omnibus adhiberet. Qua discordia prævalente et diaboli sævitia præeunte, cœnobium sancti Walarici adiit, incendio cuncta quæ potuit concremavit, atque ipsum corpus confessoris Christi proprio dominio subdidit. Qua de re tristitia magna repleti monachi, tanto carentes patrono, celeri gressu regem Francorum adeunt, poscentes ut eis succurrere dignaretur. Qui eis præsentiam sui exhibere non valens, dominum Burchardum exorando deprecatur, ut eis sua vice succurreret, et eis corpus sanctum, quo valeret, juvamine reddere faceret. Venerandus vero Burchardus comes illic adveniens, de Dei gratia corde confidens, comitem Flandrensem adiit, regia profert verba, et eum exorando deprecatur, quatenus confessoris Christi membra, quæ iniqua cupiditate sustulerat, voluntate et misericordia Dei præeunte, solo restitueret proprio. Qui, ejus precibus assensum præbens, pacem fecit cum rege et Francis, et quod a tanto comite petebatur celerrime adimpletur. Cumque venissent ad fluvium qui Summa dicitur, et inde transire velent, repente mare cernunt inundasse, et viam sancto corpori, comitique Burchardo, et cæteris qui cum eo erant, denegare. Tunc comes, qui bajulus sancti corporis erat, cunctis audientibus et Deum tota mente ignorantibus, dixit: « Domine Jesu Christe, si misericordia voluntatis tuæ existit ut corpus hujus sancti tui proprio restituatur cœnobio, jubeas nobis hoc flumen maris clementia tuæ bonitatis dividere, et viam hujus itineris clementia tua nobis pandere non dedignetur, quatenus hæc plebs, tuo nomini serviens, ad laudem gloriæ tuæ et ad honorem hujus sancti tui corde devoto numera laudum læta cordis exsultatione persolvere valeat. » Ad

hanc vocem servi Dei et precibus sancti sui exoratus Dominus, subito æquoreum mare ita divisum est ut bajuli sancti corporis, et cunctis populis laudando et benedicendo Dominum Deum, cum summa laudis devotione, illud æquoreum maris periculum, siccis vestigiis, absque ullo maris periculo, pertransiret. Ex quo facto illud Dominus reiterare dignatus est miraculum quod per Moysen famulum suum, fugientibus filiis Israel, per medium mare operari dignatus est. Illud quoque cœnobium multis prædiorum suorum possessionibus ditatum reddere cupiens, multa intrinsecus et extrinsecus ob unum perpetuum memoriale largiendo contulit. Unde etiam ibidem dies anniversarii ipsius solemniter celebratur, tanquam si præsens illic æsset corpore. Qui etiam testando profitentur, si possibile esset, ut apud illos corpus illius haberetur, quod fieri non valet, quia hoc voluntati Dei placere non confidimus; tamen illius venerandum corpus penes sancti Walarici corpus poneretur, quatenus quem honorare studuit in terra, cum ipso quoque a Christo honorificaretur in cœlo et in terra. Sed, his omissis, ad nostrum Burchardum reflectamus articulum, ac qualiter ad sacrum ordinem accesserit, et ad Christum postmodum pervenerit, auxiliante Domino, vertatur stylus, et cunctis hoc ignorantibus nostra oratione manifesta que ratione cunctis demonstratur mortalibus.

Diebus igitur prædicti abbatis, miles invictus Deo devotus comes Burchardus in infirmitatis languorem decidit. Sed quoniam omnis filius qui recipitur a Deo misericorditer, flagellatur, desiderans inveniri vigilans animæ suæ, custos pervigil existere cupiebat. Protinus enim militia secularis contemnitur, monachalis vita appetitur, cœleste regnum toto mentis intuitu concupiscitur. Formidans ergo mortis periculum minime posse evadere, accepto auro et argento, pallisque et multis monasterialibus ornamentis, in constructo et ædificato a se loco monachalia indumenta requirit et accipit. Fit luctus ingens ab omnibus Francorum proceribus, a monachis, a clericis, a viduis, a cunctis ordinibus utriusque sexus et ætatis, eo quod ipsorum patronus eos desereret quos affabili consilio, dulcissimo alloquio confortare solebat. Plangunt cuncti milites, lamentantur universi pauperes, quoniam consolator miserorum, sublevator afflictorum, cunctorum militum spes et refugium, ab eorum subtrahebatur aspectibus, et ipsi præsidium totius suæ salutis et consolationis amittebant. At contra cœnobitæ, Christi servi, licet de ejus incommodo tristarentur, gaudelant tamen, quoniam tam egregius miles, comitali honore præfulgens, secundum Domini præceptum, cuncta relinquebat ejusque jugum suave et onus leve mente devota suscipiebat. Deferuntur itaque inter cætera ipsius ornamenta, vasa plurima aurea et argentea, arca et lignea, candelabra quoque pretiosa. Quæ omnia, ut dignum erat, ad sanctæ ecclesiæ, seu sancti

altaris ministeria deputantur. Inter hæc ergo duo vasa pretiosa ad limpham fundendam sive recipiendam in sacerdotis manibus, quorum unum manipulum vocamus, eo quod manu geritur, in quo etiam litteræ habentur quæ Abagari regis ad sanguinem minuendum eum fuisse testantur. In ipso quoque ipse rex cum se phlebotomante alioque sibi serviente, ex pretioso puroque auro cernitur imaginatus, tamque pretiosum ac decorum vas in hac patria minime dicitur inveniri. Textus etiam libri sancti Evangelii, optime litteris aureis conscriptus, auro et argento atque ebore inciso pulchre operatus, minime defuit. Aureus quoque ensis cum cingulo aureo, ex quo hoc magnum monasterium dicitur esse inceptum, a lumbis resolutus, ejus dono allatus fuit. Item vas pretiosum valde ex lapide, quem berillum dicimus, ex quo aqua in sancto calice fundebatur, locumque quo milites exerceri solent cristallino lapide optime operatum secum detulit. Servorum quoque et ancillarum infinitum contulit numerum. Quid plura? nemo hac mortali carne tegitur, qui cuncta ejus dona pleniter enumerare valeat. Cum ergo tam gloriosus comes innumeris in sæculo claruerit honoribus, nulli hæredum, nulli amicorum, nulli suorum fidelium tanta, exceptis castris, reliquit, quanta Deo sanctisque ejus in loco sibi præ cunctis dilecto pro salute suæ animæ contulit.

Sacro igitur schemate religiose indutus, in domo sibi juxta ecclesiam præparata plurimis diebus infirmus jacuit, postmodum suorum servorum pæces pro eo semper fundentium dominus pius placatus convalescere cœpit, atque cum cæteris abire fratribus. Cum itaque sanitati redditus Domino fideliter placere studeret, illi jugiter gratias referebat eumque humili mente benedicebat, quia suæ sanctæ misericordiæ gratiam illi etiam in hoc ordine conferebat. Servitium quoque sanctæ Ecclesiæ, quod more cœnobarum a sæculo conversi Deo exhibere debent, ipse vir nobilissimus humili devotione peragebat. Cumque ei a fratribus diceretur: *Ut quid tam nobilis vir sæculari dignitate præcelsus, senectutis jam labore fractus, se humiliando affligere dignatur? ille respondebat: « Si, inquit, cum militari honore sublinatus essem, atque, ut dicitis, militum stipatus*

chorum agmine. Corpori persolvuntur obsequia funebria, sanctam Deo commendantes animam. Fit repente clamor per urbem, per castella, viros et plateas. Concurrunt milites, divites et pauperes, senes et juvenes, viduæ et virgines, cuncti plangentes et ejulantes, repleti dolore et miseria. Impletur Fossatus luctu et gemitu omnisque doloris plenitudine, amittens patronum et advocatum, quem habere meruit defensionem et sublevatorem fidelissimum. Clamat se minime amplius talem reperiturum, cujus nobilitate ditetur, cujus auxilio tam fidelissime muniat; sed morsibus patere malignorum, invasione diripi hostium, atque cunctorum adversantium malignitate circumdari. Quod ita postmodum accidisse, cunctis hodie per orbem degentibus claret.

B Sepelitur igitur tam nobilis viri corporis gleba ante vultum nostri Redemptoris in domo, ubi fratres ad matutinum et serotinum conveniebant capitulum. Studuerunt autem antiqui patres ejus mausoleum talibus decorare versiculis, quo ejus perpetuum memoriale sine fine maneret inviolabile.

*Hic vir magnus erat quondam dum corpore vixit,
Nominè Burchardus, per mundi climata notus.
Celsus erat meritis, dictis factisque molestus:
Pauperibus largus, viduis per cuncta benignus.
Ipsius en corpus tumulo requiescit in isto,
Martius ostendit quarto migrasse Kalendas*

Illam autem tabula sepulcri ipsius ab antecessoribus nostris optime operata ac decorata fuit. super pectus ejus crux deaurata cum litteris α et ω superposita fuit: et nos quoque pueritiæ nostræ tempore oculis nostris inspeximus. Quæ cuncta postmodum, ut hodie patet, penitus destructa existunt.

Venerabilis quoque Elisabet comitissa uxor ejus eundem locum secundum sexus sui naturam magnis muneribus ditare studuit, quæ a sæculo migrans ibidem sepulta jacet. Cujus obitus dies agitur xv Kal. Februarias. Cujus etiam polyandrum his decoratur versiculis:

*Hos placuit Domino vivos conjungere binos,
Et polyandra simul jungere sic voluit.
Hoc quicumque legis, persolve carmina psalmi,
Spiritus ut valeant scandere regna poli*

Hæc de multis comitis gestis sufficiat enarrasse. Sunt denique innumera bonorum ejus operum acta, quæ fastidio compellente relinquimus, quia ad aliam gerenda festinat animus. Nobis ergo, fratres, solenti studio providendum est ut istius viri cæterorumque benefactorum eleemosynas, quas pro redemptione criminum suorum huic loco contulerunt, taliter ante oculos Conditoris pro ipsis deserviamus, ut non, quod avertat Deus a nobis, ad æternam confusionem proveniant. Sciendum est enim quod eleemosynis bonorum virorum præsentis vitæ cursum, Deo auxiliante, transigimus, ideoque animo reconducendum quod Dominus terribiliter peccatores exprobrando per prophetam clamat dicens: *Peccati populi mei comederunt (Ose. iv, 8).*

Anniversaria etiam horum conjugum solemniter a servis Dei in diebus prædictis celebrari debent, ut animabus eorum proficiat quod hunc præ cæteris

locum dilexerunt, et sua corpora ibidem tumulari A
voluerunt, ut a Christo Domino in die iudicii resuscitari mererentur. Usque hodie enim, id est usque ad præsentem annum, qui est incarnati Verbi 1058, anni vero regni regis Francorum Henrici xxviii, hoc ipsum devote in hac peractum est ecclesia. Quod et ut in posterum fiat humiliter fatendum est. A rectoribus quoque loci sive a ministris magnopere procurandum est ut, sicut in ecclesia agi diximus, sic quoque refectio ex pretiosis dapibus et pigmentis pro ipsorum spiritibus solemnè præparetur obsequio, quia, ut vulgo dicitur, inanis videtur esse labor qui victus alimoniam non tribuit. Et ne hoc vanum cuiquam aut floccipendendum videatur, abbatis Giraldi seu totius congregationis favore ac voluntate statutum est ut pro comite Burchardo, qui tanta beneficia nunc ecclesiæ contulit, ut quisque ex præsentis styli narratu noscere valet, provisor Nobiliaci, pro Eli-

beth vero Cruciaci, pro Rainaldo præsule Seixæ, pro Hugone rege Mansionum, pro Ermenfredo autem ejusque conjuge Liciarum et Jurei, pro abbatibus hujus congregationis provisor atque thesaurarius hujus loci diligenter, absque omni negligentia incursu, studerent perficere. Qui autem hoc decretum postmodum despiciere aut destruere conaretur, perpetuo excommunicationis anathemate damnaretur.

Proposueram in præmio hujus Operis post hæc de præsule Rainaldo aliqua disserere, quo ejus memoriale posteris notum fieret. Sed quia non est in potestate hominis vita ejus, multis incommodis urgentibus, me nunc hoc perficere minime libet, donec optatæ pacis et tranquillitatis tempus adveniat. Gratias tamen et in prosperis et in adversis semper agamus Jesu Christo, sanctoque Paraclito, qui vivit et permanet unus Deus indivisibiliter per cuncta sæcula. Amen.

EXPLICIT VITA DOMNI BURCHARDI VENERABILIS COMITIS.

ANNO DOMINI MLVIII.

ANSELMUS

CANONICUS LEODIENSIS.

ANSELMI

HISTORIA EPISCOPORUM LEODIENSIVM.

(Vide *Patrologiæ* tom. CXXXIX, in HERIGERO *Leodiensi*, ad an. 1008. *Anselmum ab Herigero, quamvis annis quinquaginta juniorem, propter arctam quæ inter opus utriusque exstat connexionem, disjungere oluimus.*

ANNO DOMINI MLVIII.

DROGO

BELLOVACENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA.

(*Gallia christiana*, nov. edit.. tom. IV, pag. 708.)

Occurrit quamprimum Drogo an. 1035, quo, C
concedente Henrico rege, fundavit non longe ab urbe
monasterium S. Symphoriani. Anno sequenti duo
alia monasteria instauravit: Flaviacum nempe, vi-
rorum; et oratorium virginum, nunc S. Pauli
nomine insignitum. Fundavit etiam ex Luvetio,

tom. I, pag. 50, an. circiter 1057, ecclesiam colla-
giatam S. Laurentii; et eodem anno alia S. Bartho-
lomæi collegiata fundata est ab Hailone milite.
Henrico rege fundationem confirmante. Præterea
ejus consilio monachi cum abbate restituti sunt apud
Britolium; et ipse dedit canonicis suis ecclesias de